

Seniorspejder: Vildmarkspiger

Formål

Formålet med dette mærke er, at sætte fokus på naturen som spisekammer. Seniorspejderne skal selv finde den føde, som de skal tilberede over bål eller trangia.

Seniorspejderne skal lære at benytte, uden at udnytte, naturen og dens ressourcer samtidigt med at de lærer at respektere den og slette alle spor. Formålet er, at spejderne lærer den danske natur at kende, og ved hvordan de skal forholde sig og færdes i forskellige områder.

Når alt dette er sagt, ligger der også en tanke om at undersøge hvor få genstande/elementer man absolut ikke kan undvære i sin overlevelse.

Forudsætninger for seniorspejderne

Mærket til seniorspejdere, der vil helt derud hvor vildnisset river og psyken påvirkes. Mærket kræver, at spejderne har den fornødne viden omkring "overlevelse" eller det at klare sig godt i den vilde natur.

Forudsætninger for lederne

Det er meget krævende mærke for spejderne, og det er vigtigt at du som leder er frisk på at lade dine spejdere blive udfordret, men uden at presse dem for hårdt. Det skulle meget gerne blive en succesoplevelse for dem at gennemføre udfordringen.

TIP! *Natur Tjek app. Danmarks Naturfredningsforening har i fællesskab med en række samarbejdspartnere skabt en app, der anvendes til at finde, forstå og registrere natur og biodiversitet. Appen indeholder blandt andet beskrivelser samt billeder af en række dyre-, plante- og svampearter, der gør det nemmere at skelne de forskellige arter fra hinanden. Det bliver dermed et vigtigt redskab i jagten på de spiselige planter og svampe, der findes i den danske natur. Og en god hjælpesvend i løbet af dette mærke. Se mere på biodiversitet.nu*

Om trinene

Dette mærke adskiller sig fra den gængse opbygning, og består ikke af trin, men af fire mindre udfordringer i et fortløbende program. Det er tanken at aktiviteterne kan fordeles ud over et helt spejderår, og giver seniorspejderne mulighed for at fordybe sig i de enkelte undertemaer.

Mærket sætter fokus på fire forskellige naturområder. Trinnene følger alle samme opbygning, der læner sig op af den viden seniorspejderne tilegnede sig som spejdere om den prioriterede rækkefølge i en overlevelsessituation.

Udfordringen kunne tænkes som hele eller en del af årets sommerlejr.

Hvert trin indeholder en madlavningsdel. Dette er ikke tænkt som en større måltid, men snarere at der for spejderne også ligger en udfordring i at smage det, de selv har fanget, dræbt, flået eller fundet.

Trin 1

Kyst.

Trin 2

Skov.

Trin 3

Mark og eng.

Trin 4

Vandløb og sø.

Udfordring

Ud i det store vildnis.

X'et

Klare turen i et andet land (fx Norge, Sverige eller Tyskland). Eller i meget dårligt vejr.

Trin 1 - Kyst

Introduktion

Kysten er et landskab, der er præget af havets nærhed. Kysten findes i grænsezonen mellem jordskorpen, havet og atmosfæren. Havets bølger, vandstand og strøm og atmosfærens vind, temperatur og fugtighed ændrer sig bestandig; derfor udgør kysten en overgangszone, der varierer både i tid og rum — og set i geologisk perspektiv med meget stor hastighed. Kystzonen afgrænses søværts ved den dybde, hvor de store bølger påvirker havbunden. Mod land slutter kysten, hvor havets virke ikke længere influerer på landskabsdannelsen, hverken form- eller materialemæssigt.

(kilde: Den Store Danske)

Aktiviteter

Hovedaktivitet:

Muslingeagt (og havsnegle ??)

Blæretang (forår): En tur til stranden kan også byde på spændende råvarer fra naturens spisekammer. I kan både finde strandurter, hyben, havtorn og tang. Blæretang er almindelig ved danske kyster på lavt vand og derfor et godt udgangspunkt, hvis man vil smage på noget fra naturens våde og salte spisekammer. I skal ikke tage tang i havne, i nærheden af afløb eller andre steder, der kan være forurenet. Tang kan findes hele året, men de nyeste skud smager bedst. Tang skal være frisk og må ikke lugte. Løs tang, der flyder i vandet, kan ikke spises. Blæretang kan ristes i ovnen og spises som snack. Eller det kan bruges grofthakket blandet i dejen til madbrød eller boller og bredes ud og pynte på toppen af brødet.

Knækbrød med blæretang (forår):

Ingredienser:

- 2 håndfulde blancheret blæretang
- 2 dl havregryn eller femkornsblanding
- 2 dl sesamfrø
- 2 dl hørfrø
- 2 dl græskarkerner
- 2 dl solsikkekerner
- 6 dl hvedemel
- 2 tsk. salt
- 2 tsk. bagepulver

- 2 dl rapsolie
- 4 dl vand

Hak blæretangen groft, og rør alle ingredienserne sammen. Del dejen i flere portioner. Tag en portion dej, og læg den på et stykke bagepapir. Læg et andet stykke bagepapir over, og rul dejen så tyndt ud som muligt med en kagerulle, mellem de to stykker papir. Træk det øverste bagepapir af, og bag brødet i en 200 grader forvarmet ovn i cirka 15 minutter (hold øje undervejs).

Naturens grønthandler: Det kræves, at lederen har undersøgt nogle planter hjemmefra, og muligvis har medbragt nogle leksika eller lignende at støtte sig til.

Forslag i kystområdet:

Strandarve, strandkarse, strandkål, havtorn.

Mægtig mad: Find et sted i nærheden, hvor det er tilladt at tilberede maden. Kan også fx være kogte blåmuslinger

Afslutning

Rawfood, lokale råvarer, nyt nordisk køkken er altså trends vi ser. Er det noget I mærker? Hvad tænker I om disse trends?

Materialeliste

- Se materialer til knækbrød

Trin 2 - Skov

Introduktion

Skoven er et naturligt eller menneskeskabt plantesamfund, hvori træer er dominerende. Betegnelsen skov spænder vidt: fra den tætte tropiske regnskov til den noget sporadiske bevoksning på skovstepper. De fleste definitioner kræver, at skoven dækker et større areal, at træerne har en vis højde, og at kronerne helt eller delvis når hinanden. Skov defineres af FAO (FNs landbrugs- og fødevarerorganisation) som landområder, der er større end 0,5 ha og bevokset med træer, som kan nå en højde på mindst 5 m på lokaliteten, hvor trækronerne dækker mindst 1/10 af arealet, samt hvor hovedanvendelsen af arealet ikke er landbrug. (Kilde: Den Store Danske)

Aktiviteter

Hovedaktivitet:

Svampe og urter

Naturens grønthandler: Det kræves at lederen har undersøgt nogle planter hjemmefra, og muligvis har medbragt nogle leksika eller lignende at støtte sig til.

Forslag i skovområdet:

Skovsyre, skvalderkål, brændenælde, ramsløg.

Mægtig mad: Find et sted i nærheden hvor det er tilladt at tilberede maden.

Suppe: Alt efter hvor meget de finder, bliver den mere eller mindre interessant.

Svampe: Svampe kan steges og spises fx på et stykke brød. Vær meget forsigtig med svampe, hvis du ikke ved noget om svampe så tag evt. med en naturvejleder.

Afslutning

Måske er det denne gang, at snakken om de nye trends (trin 1) nås?

Materialeliste

- Afhænger af valg fx vedr. svampe
- Leksika/opslagsværker m.v.

Trin 3 - Mark og eng

Introduktion

Marken er den del af en landbrugsbedrifts arealtilliggende, hvorpå bedriftens planter dyrkes, og dyr græsser. En gårds mark er oftest delt op i flere små enheder, hver kaldet en mark. I Danmark udlægges en vis andel af landbrugsarealet til brakmarker.

Eng, naturlige enge er fugtige områder med græs og urter som kabbeleje, engkarse og trævlekrone. Mange fugle, padde og sommerfugle er knyttet til enge. Enge er opstået af naturlige vådområder ved lang tids brug til høslæt og græsning. Enge findes ved søer og vandløb, ved stranden og på våde steder i skove. Enge er som regel træfrie. Det er alene anvendelsen, der holder engenes vegetation lav. Efter ophørt brug gror de til med træer som birk, rødell og pil eller med høje stauder. Enge med høslæt favoriserer tidligt blomstrende planter, hvis frugtudvikling er færdig, når høet slås. Derved er den typiske, tidligt blomstrende engflora opstået. Før i tiden var høenge hovedgrundlaget for husdyrenes vinterfodring. Nu er høproduktion i naturlige enge næsten ophørt, mens afgræsning endnu spiller en vis rolle. På græssede enge er der ofte en afvekslende flora med mjøldurt, løvefod og måske gøgeurter. Et flertal af alle enge er afvandede og dyrkede med korn eller foderafgrøder som græs til græspiller. I opdyrkede, stærkt gødede enge findes kun en triviell flora og et yderst sparsomt dyreliv.

(Kilde: Den Store Danske)

Aktiviteter

Hovedaktivitet:

De vilde urter

Vilde og måske spiselige blomster.

Flå og tilbered en kanin!

Naturens grønthandler: Det kræves at lederen har undersøgt nogle planter hjemmefra, og muligvis har medbragt nogle leksika eller lignende at støtte sig til.

Mægtig mad: Find et sted i nærheden, hvor det er tilladt at tilberede maden.

Tilbered kanin med urter: Når I skal flå en kanin kræver det måske at I kan få en jæger til at hjælpe jer.

Afslutning

Hvordan var det at arbejde med en kanin?

Materialeliste

- Kanin!
- Redskaber til bearbejdning
- Leksika

Trin 4 - Vandløb og sø

Introduktion

Vandløb, vandets overfladiske afløb gennem bække, åer og floder. Vandløb leder overskudsnedbøren, som ikke fordamper, ud til havet som en del af vandkredsløbet, se det hydrologiske kredsløb. Det strømmende vand eroderer i løse jordlag, transporterer og aflejrer frigjorte materialer og former derved landskabet. Vandet følger normalt et slynget mønster, mæander, men danner undertiden også et flettet mønster. De retlinjede vandløb er resultatet af vandløbsregulering, fx for at afvande de omgivende marker.

Sø, vandområde i lavtliggende områder på landjorden med stillestående eller langsomt gennemstrømmende vand. De lavtliggende områder har oftest en af tre mulige oprindelser: 1) erosion, forårsaget af fx gletsjere, sandflugt eller kemisk erosion (karstområder). 2) aflejringer pga. bjergskred, dannelse af morænevolde etc. 3) kratere eller anden regional indsykning, forårsaget af vulkanisme eller anden tektonisk aktivitet. De fleste søer indeholder ferskvand med et saltindhold på under 0,5‰. Brakvandssøer indeholder op til ca. 25‰ salt, mens saltsøer som fx Det Døde Hav er mere salte end havvand.

(Kilde: Den Store Danske)

Aktiviteter

Fisketur: Husk at alle på turen skal have et fisketegn eller dagskort. Det kan erhverves for de fleste steder i Danmark.

TIP! Søg efter "køb fisketegn" på internettet, eller henvend dig i en fiskegrejsforretning i dit lokalområde, som uden tvivl kan vejlede dig i den rigtige retning.

Flå og tilbered fisk I selv har fanget.

Naturens grønthandler: Det kræves, at lederen har undersøgt nogle planter hjemmefra, og muligvis har medbragt nogle leksika eller lignende at støtte sig til.

Mægtig mad: Find et sted i nærheden hvor det er tilladt at tilberede maden.

Afslutning

Hvordan var det at arbejde med fisken?

Materialiste

- Fiskestænger
- Andet fiskeudstyr

Udfordring - Ud i det store vildnis

Forberedende aktivitet før Udfordringen

Formålet med dette mærke er at træne spejdernes opmærksomhed både på naturen og på hinanden. Den udfordring, de skal ud på, vil udfordre dem mere end de lige tror, både på fysik, men også på samarbejde og psyke. Derfor skal patruljen lære hinanden at kende helt derind, hvor det bliver hårdt.

TIP! Udfordringen kan også udvides en smule og laves til en vandreløjr.

Aktiviteter

Grupperoller: Patruljen bliver givet en række sedler og får nu i fællesskab 10 minutter til at fordele de rolletyper, der står skrevet herpå. Det er sværere end det lyder, også fordi nogle er mere prestigefyldte end andre at påtage sig.

Nedenunder står en prioriteret liste over typer – i skal medtage dem fra oven og ned alt efter hvor mange personer der er i patruljen.

Leder	Omsorgsfuld	Rebel	Spasmager?
Kreativ	Fysisk stærk	Stille	Højtråbende
Forvirrede	Fornuftige		

Gruppedynamikker: Noget om at finde ud af hvem der er hvem, og både udfordre og styrke disse roller. Man skal dele en personlig historie om sig selv, og derved håbe på at bringe spejderne tættere på hinanden.

Introduktion

Rammen for udfordringen er et længere (36 timers) løb, hvor spejderne skal gennemføre en række opgaver, der får betydning for deres videre forløb.

Løbet indeholder to overnatninger, som ikke må forgå samme sted. Spejderne skal desuden tilbagelægge 30 km i løbet af Udfordringen.

Inden spejderne skal på tur, skal de gennemgå alt deres bagage. Selvom de har pakket fornuftigt og kun burde have det aller mest nødvendige med, skal de alligevel afgive nogle genstande, enten – 10 eller i alt max 25 inklusiv tændstikker, mad og lignende fra fællespuljen.

Eksempler på poster (se også i tidstankeskemaet)

- Slagt og partér en høne, der så skal tilberedes på over bål
- En stor bjørn stjæler en hel rygsæk – hvad gør vi så? (Det kan være nødvendigt lige at sikre sig at ingen har medicin, hygiejneartikler eller lignende i tasken, som de ikke kan undvære)
- Benspænd – pige brækker foden

Så kan hun måske ikke bære sin egen taske?

- Tadaa, en sjov pakke til jer! Med fx mad, slik, pløkker, reb eller lignende.
Både noget de har brug for, noget de har mistet tidligere og noget luksus. Måske skal det ske hver gang de har været på en post?
- Finde mad i naturen, hellere undgå straf end at de spiser noget, der er giftigt.

Tidstanker – kun en skitse

Tidspunkt	Beskrivelse	Materialer
19.00	Alle møder op med aftensmad i maven	-
19.05	Spejdere og leder gennemgår turen på kort, taler om hvor det ville være godt at overnatte, hvor mange km det kræver at man går hvornår for at nå det osv. Hvor mange km kan de holde til at gå før de bliver nødt til at slå lejr og få noget søvn? OBS! Foregår Udfordringen om vinteren, er der brug for lys til denne.	Kort Kompas GPS Forseglet nødmobiltelefon
19.15	Post Lederen fortæller at de jo skal på en lang tur og at oppakning betyder enormt meget. Så nu har de mistet noget??	-
-	Vandring	-
Ca. 22.00	Slå lejr (Det kommer til at ske i mørke, så det er vigtigt at spejderne er forberedte og ved hvad de skal gøre	Presenning Tovværk Pløkker
	Bål?	
	Godnat	
08.00	Godmorgen	

	Morgenmad over trangia? Eller bare madder? Eller skal de holde gang i bålet hele natten = havregrød	
	Pak lejr ned og slet alle spor	
	Vandring	
13.00	Frokost	
	Vandring – find urter undervejs	
	Post Urtejagt For hver urt i finder inden vi ses igen får i et point, der kan forhandles med for at få lækre ting.	
	Slå lejr	
	Post Høne skal slagtes	Levende høne Økse "Slagter", der også kan vejlede i hvordan den ordnes inden tilberedning.
	Aftensmad	
	Bål	
Ca.23.00	Godnat	
08.00	Godmorgen	
08.30	Morgenmad (Overvej igen mulighederne fra morgenmad 1)	
09.00	Pak lejr ned og slet alle spor af jeres ophold	
09.30	Vandring	
Ca. 12.00	FARVEL OG TAK Hentes i bil af forældre?	

Tidspunkterne er vejledende, men gode pejlemærker for at kunne nå det hele.

Skal turen foregå på ukendt land?

Man vinder point for posterne, som kan veksles for noget mad de ikke kan finde i naturen fx havregryn.

